

Gospod v žametni obleki

Bogumilu Brinšku ob 120 letnici rojstva

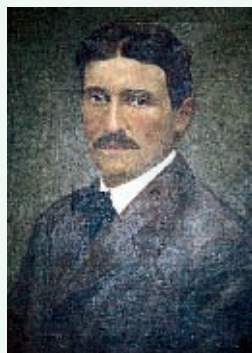
✍ Vojko Čeligoj

Z uspešno meddruštveno fotografsko razstavo z naslovom »Bogumil Brinšek – pionir slovenske planinske in jamarске fotografije«, ki jo je organizacijsko pripravil Foto klub Sušec iz Ilirske Bistrice, so se februarja letos zaključile prireditve, posvečene 120-letnici rojstva tega našega pomembnega moža. Foto klub iz Ilirske Bistrice je skupaj z bistriškimi jamarji, planinci in domačimi pevci že lani pripravil odmevno spominsko slovesnost pred Brinškovo rojstno hišo na predvečer njegove obletnice prve dni lanskega avgusta. K spominski plošči pri Brinškovih, ki označuje, da se je v tej hiši, pred 120 leti (10. avgusta 1884) rodil pomemben mož, zaslužen za slovensko planinstvo, jamarstvo, smučarstvo in amatersko fotografijo, je delegacija domačinov znova pritrnila venček rdečih nageljnov in s tem simbolično potrdila hvaležnost tako domačinov, kot društev, ki nadaljujejo Brinškove dejavnosti na Bistriškem. Razstava je bila tudi priložnost, da se skupaj s prisotnimi obudi spomin na Bogumila Brinška. Bil je duša »Drenovcev«, skupine navdušenih planincev, ki so v desetletju pred prvo svetovno vojno postavili planinstvu višje cilje, tako z gojenjem alpinistike, zimskega planinstva, kot tudi turnega smučanja. Ob nekem zahtevnem in uspešnem vzponu je veselo pribil: »Pa smo le kakor iz dre-na!« in tako nehote dal ime tej marljivi planinski družbi.

Trmasti kraševец

Brinšek je bil izredno močan, žilav, duhovit in poln kraške trme, kar mu je v veliki meri pomagalo, da je premagoval mnoge, do tedaj še nepremagane, gorske smeri v slovenskih gorah, še posebej v Kamniških planinah, ki so mu bile posebno pri srcu. Prav tja se je vedno znova vračal. Po njem se imenuje zahtevna plezalna smer

v severnem ostenju Planjave – Brinškov kamin. Po tem kaminu, do tedaj še nepreplezanem, je Brinšek po bližnjici dohitel in presenetil svoje planinske tovariše, ki so mu ušli naprej med tem, ko je sam imel opravka s fotografskim aparatom.

Bogumil Brinšek je izredno zaslužen tudi za jamarstvo na Slovenskem. S svojo planinsko jamarско družčino, v kateri sta bila še brata Pavel in Jože Kunaver, dr. Josip Cerk, Ivan Tavčar, Ivan Kovač, Ivan Michler, Albin Hrovat in drugi, so dodobra raziskali in proučili mnoge jame in brezna na slovenskem Krasu, pa tudi v Istri in celo v Hercegovini. V letu 1910 je postal soustanovitelj in tajnik prvega slovenskega jamarскеga društva.

Svojo telesno vzdržljivost je ohranjal tudi s telesno vadbo v Sokolu Ljubljana I. v Narodnem domu, kjer sta bila z bratom Gabrijelom tudi upoštevana člana odbora Sokolskega društva. Bil pa je tudi član domačega »Ilirskega Sokola« v Ilirski Bistrici, ki je prav v tem času dosegel vrhunec svoje dejavnosti. Brinšek je bil pobudnik ustanovitve Podružnice Slovenskega planinskega društva v Ilirski Bistrici v letu 1907.

Brinšek kot planinski fotograf

Vse te svoje ljubezni, planinstvo, smučanje in jamarstvo je Brinšek čudovito povezal s fotografijo, za katero ga je navdušil štiri leta starejši brat Milan. Prav v času do prve svetovne vojne je Brinšek na področju fotografije dosegel svoj umetniški vrh. Že leta 1910 je bil med ustanovitelji prvega fotoamaterskega društva v

Ljubljani in postal njegov prvi tajnik. Pripravljaj je fotografske razstave fotografij, posnetih na njegovih poteh po slovenskih gorah, jih objavljaj v mnogih knjigah in Planinskem vestniku. Kar nekaj letnikov Planinskega vestnika je prinašalo Brinškove fotografije kot redno prilogo. Tako so Brinškove fotografije našle pot v stotero slovenskih domov in navduševale Slovence za lepoto domačih gora in jih obenem vabile na obisk. Mnoge njegove fotografije predstavljajo še danes, v času razvite fotografske tehnologije, pravo mojstrovino; tako kot fotografija Triglava s Sovatne, po mnenju fotografskega strokovnjaka mag. Mirka Kambiča, v svojem času največja znana amaterska fotografija na Slovenskem, pa enkratna slika Jalovca, posnetki slovenskega podzemnega sveta in mnoge druge.

Spomini Pavla Kunaverja

Ko je prof. Pavel Kunaver leta 1972 odkrival spominsko ploščo prijatelju Brinšku na njegovi rojstni hiši, je slikovito predstavil svojega tovariša in dejal: »Letos je minilo 62 let, odkar je vstopil v moje življenje Bogumil Brinšek – in izginil kakor svetel meteor. In kakor tak nebesni žareči pojav je zapustil v meni neizbrisen spomin, sled in vpliv. Leta 1910 je takratno Slovensko planinsko društvo priredilo razstavo planinskih slik, predvsem fotografij, in naša mala družba – moj brat Jože, bratranec Ivan Tavčar, ter Ivan Kovač, Ivan Michler ter Albin Hrovatin se kar nismo mogli odtrgati od, za tiste čase in

sredstva, lepih fotografij naših gora. Presenetili so nas predvsem motivi in do tistih časov nepoznani motivi skritih samotnih stranskih dolin, vrhov, viharnikov. Prijazen, nasmejan, tipičen Kraševac Bogumil Brinšek, avtor teh slik, se nam je predstavil, pojasnjeval motive, užival z opisom resnično samotne gorske pokrajine, kamor zaidejo le drvarji, lovci in divji lovci – pa on samotar, samohodec po gorskih samotah. Tako je vžgal naša srca, ki so zagorela zanj in ga priznala za našega vodnika. Jože in Ivan Tavčar sta postala njegova odlična učenca v fotografiji, mi pa smo mu zvesto sledili. Njegova soba je postala naše zbirališče. Sila preprosta je bila. Vojaška postelja, skromna omara, en stol, velik umivalnik in peč, to je bilo vse. Nas pa je zanimal le umivalnik, saj je njegova soba bila predvsem temnica, v umivalniku pa so imele prednost fotografske potrebščine, povečevalnik in vse drugo. V temi zbrani okoli vedno šegavega tovariša, ki nam je postal drag prijatelj, smo strmeli v skledo z razvijalcem, kjer so se prikazovale slike gora, in vstajali so spomini na skupaj preživeli dni tam gori, predvsem v Kamniških planinah in podzemeljskih jamah ...

... Kdo pa bi se tudi ubranil prirojeni prijaznosti, šegavosti, nasmešku in preprostosti Brinška, »gospoda v žametni obleki«, kakor so ga imenovali ljudje, ki so poznali moža v ponošeni gorski žametni obleki, s težkim nahrbtnikom, velikim fotografskim stojalom za svoj priljubljeni fotoaparati 10 X 15 cm in večnim nasmeškom. Tak nas je vodil ...

... Drenovci smo posebno pogosto hodili na takrat še nepoznano zimsko Veliko planino in na Krvavec. Prišli smo v trdi zimi na Grintavec, Brano in Ojstrico. Poskusili smo se s Triglavom in enkrat uspeli! Skoraj povsod je bil Brinšek zraven – če pa je manjkal, smo čutili, da manjka vodja, duša Drenovcev ...

Sodelovanje z Metodom Badjuro

V letu 1908 sta Brinšek in Metod Badjura prvič skupaj razstavljala planinske fotografije. Planinski vestnik je tedaj zapisal: »Jako marljiva amaterja Badjura in Brinšek sta razstavila veliko zbirko planinskih slik. Izmed teh so nas zanimale one iz pogorja Košutine, Krvavca, ka-

Iščem Planinske vestnike št. 9-12 letnik 1950. Ponudbe zbiramo na naslovu pv@pzs.si ali po tel.: 041 761 164.

tere smo sedaj prvokrat imeli priliko občudovati po fotografijah.«

Zimski fotografski posnetki Krvavca, ki jih je v Ljubljani 17. aprila 1909 razstavljal Brinšek, so izredno navduševali in vzpodbujali mlade ljudi za zimsko alpinistiko. Brinška štejejo danes za prvega fotoamaterja, ki se je ukvarjal z zimsko gorsko fotografijo. Žal je po drugi vojni požar uničil njegovo bogato zapuščino fotografskih plošč. Tudi fotografije, napravljene s teh plošč, so že prava redkost. (Krvavec, Marijan Masterl, Kranj 1981). Brinšek je s tovarišema Rudolfom Badjuro in Jožetom Kunaverjem v zimi 1910/11 na Krvavcu organiziral tudi smučarske tekme in celo tekmo med smučarji dežel Kranjske in Primorske.

Na Bistriškem smo Brinšku in njegovemu smučarskemu tovarišu Rudolfu Badjuri hvaležni tudi za najstarejši znani posnetek z vrha Snežnika, posnet v snegu ob koncu marca leta 1907, ko sta v dveh dneh doobra prehodila in presmučala snežniške strmine in gozdove.

Brinškova dediščina

Živahno Brinškovo dejavnost in mnoge načrte, ki jih je imel Brinšek in planinska družba Drenovcev, je tragično prekinila vojna vihra. Komaj tridesetletni rezervni poročnik avstro-ogrške vojske je Brinšek padel 13. septembra 1914* kot žrtev komaj začete svetovne morije v bitki pri kraju Sokolovgrad onkraj Drine. Njegov grob na bojnem polju žal ni niti ohranjen, niti zaznamovan.

Na pomembnega domačina na Bistriškem hvaležno spominja spominska plošča na njegovo

* Podatek o dnevu, ko je na fronti padel in umrl Bogumil Brinšek, je vzet iz poročila Avstrijskega državnega Vojnega arhiva, v priloženem spisku umrlih, zvezek št. 3576, list 2 in zvezek št. 1057, list 56. Sicer se najpogosteje navaja datum smrti 15. september 1914.

Na vrhu Grintovca (1911) 📷 Bogomil Brinšek

vi rojstni hiši, njegovo ime nosi planinska strokovna knjižnica v domačem planinskem društvu, v njegov spomin so bile izdane planinske razglednice, pripravljene občasne fotografske razstave »Po poteh Bogumila Brinška« pa tudi 506 m najgloblje odkrito brezno na področju Snežnika, ki ga je odkrilo in raziskalo domače Jamarsko društvo Netopir, nosi ime Bogumila Brinška.

Poziv Planinskega vestnika v februarju 2004, da vsi, ki nam je Brinšek pri srcu, poskusimo zbrati in evidentirati dosegljivo Brinškovo fotografsko zapuščino, je bil uspešen. Ta čas razpolagamo z nad sto novimi dragocenimi Brinškovimi fotografijami, ki jih do poziva nismo poznali. Večji del teh fotografij je podarila slavljenceva nečakinja ga. Jadranka Brinšek iz družinske zapuščine. Vse hvale vredno zavzeto delo zbiranja in evidentiranja Brinškove fotografske dediščine kaže nadaljevati. Vse to nam bo še poglobilo vedenje o Brinšku in njegovem pomembnem delu. ○